

TOIMENPIDEALOITE 31/2007 vp

Työmatkakulujen vähentäminen

Eduskunnalle

Hallitusohjelmassa on kirjattu tavoitteeksi selvittää mahdollisuudet työmatkakulujen verovähennysjärjestelmän yksinkertaistamiseksi. Elinkeinoelämän tulevaisuuden haasteita tulee olemaan erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus suurien ikäluokkien poistuessa vähitellen työmarkkinoilta. Haasteita työvoiman saatavuudelle parhaillaan aiheuttaa myös se, etteivät elinkeinoelämän ja yhteiskunnan työvoimatarpeet sekä koulutusmäärät kohtaa. Erilaisista ammattiin valmistavista oppilaitoksista ja korkeakouluista valmistuu joko liian vähän tai liian paljon uusia työntekijöitä yritysten ja julkisten organisaatioiden tarpeisiin. Jotta työvoiman saatavuutta voitaisiin parantaa ja työvoiman joustavaa liikkumista edistää, työmatkakulujen verovähennysjärjestelmää on yksinkertaistettava sekä myös oman auton käytön mahdollisuutta helpotettava.

Työssäkäyntialueet ovat yhä laajempia, ja useat ammatit asettavat isoja haasteita ajankäytölle. Suurten ikäluokkien ikääntyessä ja työvoimapulan kasvaessa työssäkäyntialueet laajenevat entisestään. Matkakuluvähennysten tulee vastata todellisia välttämättömiä matkakuluja, ja niiden tulee taata kansalaisten tasapuolinen sekä oikeudenmukainen verotuskohtelu. Lain tulisi mahdollistaa oman auton käyttö kodin ja työpaikan välisessä työmatkaliikenteessä silloin, kun omaa autoa tarvitaan myös työpisteestä toiseen siirryttäessä ja kun oman auton käyttö selkeästi kohtuullistaa työmatkaan käytettyä aikaa. Nykyinen työmatkakulujen verovähennysjärjestelmä on epätasällinen, aiheuttaa tarpeetonta byrokratiaa eikä kohtele kansalaisia tasapuoli-

sesti. Työmatkalaiset joutuvat käyttämään paljon aikaa työmatkakulujen vähennysasioiden selvittämiseen veroilmoituksessaan. Kansalaisten tasavertainen kohtelu ei ole edes mahdollista tällä hetkellä. Tämä johtuu verovirastojen paljonkin toisistaan poikkeavista työmatkavähennyksiin liittyvistä laintulkinnosta.

Joissain kunnissa halutaan muun muassa pitää huolta hyvin koulutettujen, hyvin palkattujen ihmisten säilymisestä kunnan asukkaina. Heille saatetaan hyväksyä oman auton käyttö lähemmin perustein kuin joillekin toisille toisella paikkakunnalla. Lisäksi eräät työnantajat suovat työntekijöilleen mahdollisuuden pitää näennäistä työpaikkaa kotikunnassaan tai lähellä sitä todellisen työpisteen ollessa kuitenkin etäämpänä toisella paikkakunnalla. Näiden usein toistuvien matkojen kulut voidaan sitten veloittaa työnantajalta kilometrikorvauksina. Monet verovelvolliset kuitenkin saavat vähentää työmatkakulunsa vain seutulipun tai muun vastaavan kuukausilipun hinnan mukaan, vaikka oma auto on eräs tärkeimpiä työvälineitä tai oman auton käyttö työpaikalle kuljettaessa on ainoa kohtuullinen vaihtoehto nykyisten työajan vaihteluiden ja vaadittujen joustojen takia.

Jotta työmatkakulujen vähentämisoikeuden myötä kansalaisia kohdeltaisiin tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kaikkialla Suomessa, matkakuluvähennysten tulisi vastata todellisia matkakuluja tarkoituksenmukaisimman ja joustavimman kulkutavan mukaisesti. Nykyajan kovenevan työtahdin ja työelämän kasvavien haasteiden vuoksi työmatkojen joustavuutta ei voi vähätellä

— työntekijöillä tulee olla mahdollisuus viettää aikaa myös perheensä ja läheistensä kanssa. Työmatkoihin ei saa kulua aikaa kohtuuttomasti.

Monet ovat jopa joutuneet luopumaan työpai- kastaan, koska työssäkäynnin kustannukset ovat nousseet liian korkeiksi suhteessa saatuun palk- kaan: he ovat asuneet huonojen liikenneyhteyk- sien takana, mutta eivät kuitenkaan ole saaneet vähentää oman auton käyttöä verotuksessa. Mo- nen kohdalla tilanne on ollut sellainen, että työ- matka on pakosta pitkä, kun asuinpaikan läheltä ei löydy koulutusta vastaavaa työtä. Moni heistä on valittanut eri oikeusasteisiin saadakseen kor- jausta tilanteeseen. Useissa tapauksissa päätös on ollut kielteinen. Päätöksissä on hyvistä selvityk- sistä huolimatta kyseenalaistettu työn luonne ja joustavuuden tarve työtehtävien hoitamisessa. Jossain päätöksessä on evätty oman auton käyttö vedoten siihen, ettei avioparilla ole yhteisiä lap- sia ja näin ollen heillä ei olisi perusteluja oman auton käytölle. Kaikki nämä tietooni tulleet ta- paukset kertovat kansalaisten epäoikeudenmu- kaisesta ja epäjohtamuksesta kohtelusta.

Tuloverolain 93 § määrittelee vähennyskel- poisiksi ansiotulon hankkimisesta aiheutuneiksi menoiksi matkakustannukset asunnon ja työpai- kan välillä. Kyseisellä lainkohdalla on ainoas- taan yksi vakiintunut tulkintatapa, jota tukee muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden rat- kaisu vuodelta 1979. Lainkohdan tulkinnan mu- kaan matkakustannukset voidaan vähentää ainoastaan julkisten kulkuneuvojen maksujen suuruusina. Ainoastaan siinä tapauksessa, että Verohallituksen erikseen antamissa ohjeissa mai- nitut julkisten kulkuneuvojen odotusajat ylitty- vät, oman auton käytön voi verotuksessa vähen- tää. Korkeimman hallinto-oikeuden vuonna 1979 antama ratkaisu (KHO:1979-B-II-561) on ennak- kotapaus, jota on käytetty tulkintamallina. Sen

mukaan oman auton tarvitseminen työpisteestä toiseen liikuttaessa ei ole peruste vähentää oman auton käyttöä asunnon ja työpaikan välillä. Ky- seinen ratkaisu ei ollut edes yksimielinen, vaan syntyi tiukan äänestyksen (3—2) jälkeen kahden tuomarin vastustaessa tulkintaa. Yli kaksikym- mentä vuotta vanhan äänestyksen jälkeen synty- neen ratkaisun käyttäminen ennakkotapauksena vaatii muutosta tuloverolain 93 §:ään, jotta se vastaisi todellista tilannetta. Nyky-yhteiskunnas- sa työssäkäynti on hyvin erilaista kuin tuohon aikaan, ja elinkeinoelämän ja yhteiskunnan toi- minta edellyttääkin laajempia työssäkäynti- alueita ja työvoiman parempaa liikkuvuutta.

Tuloverolain 93 §:ää tulisi muuttaa siten, että se mahdollistaisi laajemmalti matkakuluvähen- nyksen oman auton käytöstä. Matkakuluvähen- nys tulisi myöntää henkilöille, jotka voivat osoit- taan tarvitsevänsä omaa autoa työtehtäviensä asianmukaiseen suorittamiseen, sekä niille vero- velvollisille, joille oman auton käyttö selvästi kohtuullistaa työmatkoihin käytettävää aikaa. Tuloverolain tulisi myös ehdottomasti varmistaa kansalaisten oikeudenmukainen ja tasapuolinen kohtelu riippumatta siitä, minkä veropiirin alueella kukin asuu.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

*että hallitus ryhtyy välittömästi toimen-
piteisiin työmatkakulujen verovähennys-
järjestelmän selkeyttämiseksi sekä oman
auton nykyistä laajemman käytön sallii-
miseksi ja että hallituksen tulee toimen-
piteillään varmistaa kansalaisten oikeu-
denmukainen ja tasapuolinen kohtelu
vähentämällä kohtuutonta byrokratiaa
sekä suurta tulkinnanvaraisuutta työ-
matkakulujen vähentämisosoikeudessa.*

Helsingissä 19 päivänä kesäkuuta 2007

Pertti Hemmilä /kok